

POSTANOWIENIE

Dnia 12 września 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak

SSN Zbigniew Myszka (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. T.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w G.
o ustalenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 września 2018 r.,
zażalenia powódki na postanowienie Sądu Okręgowego - Sądu Pracy
i Ubezpieczeń Społecznych w G.
z dnia 11 kwietnia 2018 r., sygn. akt VI Pa [...],

uchyla zaskarżone postanowienie.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w G. IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 7 grudnia 2017 r. oddalił powództwo M. T. „w zakresie ustalenia choroby zawodowej M. T. oraz ustalenia choroby zawodowej H. T. oraz w zakresie zasiłku z powodu śmierci H. T. na chorobę zawodową” (pkt I), a w zakresie żądania jednorazowego odszkodowania w z tytułu śmierci H. T. sprawę przekazał Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. „jako właściwego do rozpoznania sprawy” (pkt II).

W dniu 15 grudnia 2017 r. pełnomocnik z urzędu powódki złożył wniosek o doręczenie ww wyroku wraz z uzasadnieniem, który został mu doręczony

22 stycznia 2018 r. Jeszcze przed tym doręczeniem, powódka w dniu 22 grudnia 2017 r. złożyła osobistą apelację, która była obarczona brakami formalnymi. Sąd wezwał pełnomocnika powódki do usunięcia braków formalnych „osobistej” apelacji powódki przez złożenie jej odpisu, sporządzenie uzasadnienia oraz uiszczenie opłaty w kwocie 30 zł. Wezwanie to pełnomocnik powódki odebrał w dniu 29 stycznia 2018 r. Następnie w dniu 5 lutego 2018 r. złożył sporządzona przez siebie apelację, od której nie została uiszczona opłata od apelacji. Zarządzeniem z dnia 9 lutego 2018 r. pełnomocnik powódki został ponownie wezwany do uiszczenia opłaty od apelacji „złożonej w dniu 31 stycznia 2018 r.” oraz wskazania wartości przedmiotu zaskarżenia. Prawomocnym postanowieniem z dnia 1 marca 2018 r. Sąd Rejonowy odrzucił „osobistą” apelację powódki z uwagi na nieuzupełnienie jej braków formalnych.

Natomiast pełnomocnik powódki w piśmie z dnia 12 marca 2018 r., w odpowiedzi na zobowiązanie sądu, wskazał wartość przedmiotu zaskarżenia w kwocie 55.000 zł oraz przedłożył potwierdzenie uiszczenia 30 zł opłaty od apelacji, dlatego akta tej sprawy wraz z apelacją pełnomocnika powódki zostały przekazane do Sądu Okręgowego, który postanowieniem z dnia 11 kwietnia 2018 r. umorzył postępowanie apelacyjne. W uzasadnieniu uznał, że niezależnie od liczby złożonych pism procesowych przez stronę osobiście lub jej pełnomocników, zawierających środek odwoławczy od wyroku sądu pierwszej instancji strona wnosi tylko jedną apelację. Dlatego niezrozumiałe było stanowisko Sądu Rejonowego, który osobny bieg nadał apelacji złożonej osobiście przez powódkę, a odrębny apelacji wywiedzionej przez jej profesjonalnego pełnomocnika. Pismo złożone przez pełnomocnika powódki w dniu 5 lutego 2018 r. w istocie wykonało tylko część zobowiązania, gdyż zawierało uzasadnienie apelacji. Jednak apelacja powódki została odrzucona ponadto ze względu na nieuiszczenie w terminie opłaty od apelacji i niezłożenie odpisu apelacji. Tych braków w wyznaczonym terminie profesjonalny pełnomocnik powódki nie usunął, dlatego Sąd Rejonowy odrzucił apelację powódki. Mając na uwadze „jednolity charakter apelacji i prawomocne postanowienie o odrzuceniu apelacji powódki” Sąd Okręgowy uznał, że postępowanie apelacyjne w sprawie stało się bezprzedmiotowe i wymagało umorzenia na podstawie art. 355 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.

W zażaleniu na postanowienie o umorzeniu postępowania apelacyjnego pełnomocnik powódki zarzucił naruszenie: 1/ art. 355 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. przez zastosowanie i umorzenie postępowania apelacyjnego, podczas gdy w gdy w przedmiotowej sprawie nie zaistniały przesłanki uzasadniające takie orzeczenie, 2/ art. 130 § 1 i § 3 k.p.c. przez niezastosowanie i nienadanie dalszego biegu apelacji pełnomocnika powódki, pomimo usunięcia w „terminie określonym” braków formalnych apelacji, 3/ art. 369 § 1 k.p.c. przez niezastosowanie i pominięcie przez Sąd drugiej instancji okoliczności, że pełnomocnik powódki zachował dwutygodniowy termin do wniesienia apelacji, liczony od dnia doręczania wyroku z uzasadnieniem, co z kolei stanowiło skuteczne złożenie apelacji „przez pełnomocnika pozwanej”. Ponadto wskazał na błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę kontestowanego orzeczenia rozstrzygnięcia polegający na przyjęciu, że wobec odrzucenia apelacji złożonej przez powódkę zachodziła konieczność umorzenia postępowania apelacyjnego, podczas gdy apelacja wniesiona przez pełnomocnika powódki była poddana kontroli oraz postępowaniu naprawczemu, a w dniu 12 marca 2018 r. usunął jej braki formalne, co sprawiło nadanie jej dalszego biegu.

Wskazując na powyższe pełnomocnik z urzędu powódki wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i nadanie jego apelacji biegu od chwili jej wniesienia oraz przyznania mu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie zawierało usprawiedliwione podstawy prawne. Po ustanowieniu dla powódki pełnomocnika procesowego z urzędu tylko ten pełnomocnik był uprawniony do reprezentowania strony, która wybrała dalsze procesowe działanie przez pełnomocnika ustanowionego z urzędu (art. 86 *in fine* k.p.c.). Pełnomocnik z mocy samego prawa wykonuje w imieniu i za reprezentowaną stronę wszystkie czynności procesowe, o których mowa w art. 91 w związku z art. 118 k.p.c., przeto tylko apelacja sporządzona i wniesiona przez ustanowionego dla powódki pełnomocnika procesowego z urzędu podlegała weryfikacji pod kątem spełnienia wymagań formalnych wymaganych od tego środka zaskarżenia. Tymczasem

z ustaleń w tej kwestii wynika, że wprowadzie powódka wywiodła w dniu 22 grudnia 2017 r. własną („osobistą”) apelację, która zawierała braki formalne, do których usunięcia został bezpodstawnie wezwany pełnomocnik z urzędu powódki, który jeszcze nie sporządził apelacji w imieniu i na rzecz reprezentowanej z urzędu powódki. Następnie ten sam pełnomocnik został „ponownie” bezpodstawnie wezwany do opłacenia kolejnej (drugiej) osobistej apelacji powódki „złożonej w dniu 31 stycznia 2018 r.” i do wskazania wartości przedmiotu apelacyjnego zaskarżenia. Dopiero w dniu 5 lutego 2018 r. pełnomocnik z urzędu wniósł sporządzoną przez siebie apelację powódki, co oznaczało, że tylko ten środek zaskarżenia, podlegał weryfikacji w „naprawczym” postępowaniu międzyinstancyjnym. W tym postępowaniu pełnomocnik powódki został kolejny raz wezwany do usunięcia braków formalnych tym razem sporządzonej przezeń apelacji przez uiszczenie wymaganej opłaty od apelacji oraz określenie wartości przedmiotu apelacyjnego zaskarżenia i uzupełnił braki formalne w wyznaczonym mu terminie.

Przedstawiony stan rzeczy oznaczał, że dwa wcześniejsze pisma powódki nazwane „apelacjami”, które złożyła w dniach 22 i 31 grudnia 2017 r. mogły i powinny być odrzucone jako środki zaskarżenia z innych przyczyn niedopuszczalne (art. 370 k.p.c.), ze względu na „osobiste” autorstwo” powódki, która zdecydowała się na procesową reprezentację ustanowionego dla niej pełnomocnika z urzędu, który był podmiotem uprawnionym do wniesienia apelacji w imieniu i na rzecz reprezentowanej powódki od kontestowanego wyroku Sądu pierwszej instancji. Odrzucenie wyżej wymienionych niedopuszczalnych „z innych przyczyn” dwóch pism nazwanych apelacjami, które sporządziła osobiście powódka korzystająca z procesowej reprezentacji ustanowionego dla niej z urzędu pełnomocnika, w żadnym razie nie uzasadniało wydania zaskarżonego postanowienia o umorzeniu postępowania apelacyjnego w przedmiotowej sprawie nie tylko dlatego że pełnomocnik z urzędu był bezpodstawnie wzywany przez Sąd pierwszej instancji do usunięcia braków formalnych zawartych w dwóch pismach powódki (nazwanych przez nią apelacjami), ale przede wszystkim dlatego, że pełnomocnik ten w ramach przysługującego (udzielonego) mu z urzędu pełnomocnictwa (art. 118 § 1 i 2 k.p.c.) sporządził oraz wniósł w imieniu i na rzecz reprezentowanej powódki jedyną „ważną” apelację w kodeksowym terminie.

Ponadto na wezwanie Sądu pierwszej instancji w wyznaczonym mu terminie uzupełnił braki formalne tego środka zaskarżenia, co spowodowało nadanie dalszego biegu i przekazanie do rozpoznania Sądowi drugiej instancji tej ostatecznie terminowo i prawidłowo wniesionej apelacji w imieniu i na rzecz powódki. Prawomocne odrzucenie dwóch niedopuszczalnych „osobistych” apelacji powódki, które wniosła bez koniecznego udziału ustanowionego dla niej w całym postępowaniu pełnomocnika z urzędu, nie oznaczało zatem, że w postępowanie apelacyjne w przedmiotowej sprawie stało się rzekome „bezprzedmiotowe” i mogło być umorzone na podstawie lub w rozumieniu art. 355 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Takie zaskarżone postanowienie było oczywiście wadliwe i błędne, zważywszy że Sąd drugiej instancji bezpodstawnie orzekł o umorzeniu postępowania apelacyjnego, z pominięciem jakiegokolwiek odniesienia się do przekazanej mu przez Sąd pierwszej instancji apelacji sporządzonej w imieniu i na rzecz powódki przez ustanowionego dla niej pełnomocnika z urzędu, który na wezwanie Sądu pierwszej instancji uzupełnił braki formalne tej terminowej apelacji, którą wniósł w imieniu i na rzecz powódki w dniu 5 lutego 2018 r., tj. w kodeksowym dwutygodniowym terminie po doręczeniu mu odpisu kontestowanego wyroku wraz z uzasadnieniem, która wymaga poddania jej merytorycznemu osądowi. Ujawniony stan rzeczy obliuguje zatem Sąd drugiej instancji do merytorycznego rozpoznania tej prawidłowo wniesionej apelacji przez pełnomocnika z urzędu w imieniu i na rzecz reprezentowanej powódki.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy postanowił reformatoryjnie na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁶ k.p.c., sygnalizując, że o wnioskowanych kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez pełnomocnika z urzędu powódce w postępowaniu zażaleniowym Sąd drugiej instancji będzie orzekał zależności od merytorycznego osądu sporu, tj. przyzna je albo od Skarbu Państwa albo zasądzi od strony przeciwnej w razie, gdyby ewentualnie przegrała ona sporną sprawę.